

Fakultetsko vijeće
Filozofskoga fakulteta
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Lorenza Jägera 9
31 000 Osijek

Nihada Delibegović Džanić
Novo naselje 69
75 000 Tuzla
Bosna i Hercegovina

Sinopsis doktorskog rada

KOGNITIVNO-LINGVISTIČKA ANALIZA HUMORA U AMERIČKIM POLITIČKIM KARIKATURAMA

Znanstveno područje: humanističke znanosti
Polje: filologija
Grana: jezikoslovlje

UVOD

Izučavanje humora započinje još u doba Aristotela i Platona, a humor je bio predmet izučavanja mnogih autora iz oblasti sociologije, književne kritike, psihologije, filozofije i lingvistike. U posljednjem desetljeću humor je postao neovisna tema mnogih lingvističkih istraživanja u teorijskim okvirima kognitivne lingvistike (Barcelona (2003), Bergen (2004), Brône i Feyaerts (2003), Coulson (2002, 2005), Veale i sur. (2006)).

Humor, odnosno karikatura predstavlja moćno oružje koje se koristi u svrhu kritike realnosti. Slikovni jezik, kao i bogatstvo forme karikature su impresivni, jer se karikaturoom sažimaju različite razine simbolizma. Karikatura može optužiti, potaknuti debatu, i omogućiti čitatelju da sagleda temu obrađenu karikaturoom iz drugog kuta. Usprkos činjenici da političke karikature zauzimaju malo prostora u pisanim medijima, one sadrže u sebi moćnu i kompleksnu poruku karikaturiste, koja zahtjeva dobro poznavanje ekonomskih i političkih prilika. Karikaturoom se može priopćiti više nego cijelim novinskim člankom, jer se specifičnim jezikom karikature na čitatelja djeluje snažno. Ono što karikaturu čini superiornom u odnosu na novinske naslove ili čak članke jezgrovitost je verbalnog izričaja i neverbalni elementi koji se često koriste kao podloga za asocijacije na nešto što nije direktno izrečeno, ali je implicitno prisutno u diskursu.

TEORIJSKA PODLOGA I SUVREMENE RELEVANTNE SPOZNAJE O TEMI

Teorijsku podlogu radu pruža teorija konceptualne integracije koju su razvili Fauconnier i Turner (1998, 2002) u okviru kognitivne lingvistike kao i dvije lingvističke teorije humora koje su uskladive sa kognitivnom lingvistikom i koje su po nekim lingvistima

(Brône i Feyaerts 2003, Ritchie 2005) svrstane u klasičnu kognitivnu teoriju nesklada. Teorija konceptualne integracije može pružiti uvid u način razmišljanja, stvaranja i razumijevanja svijeta oko nas. Ova se kognitivna teorija bavi i lingvističkim i nelingvističkim *blendovima*. Osnov je ove teorije konceptualna integracijska mreža koja podrazumijeva međuodnos mentalnih prostora, a obično je sačinjavaju dva ili više ulaznih prostora, generički prostor i *blend*. Fauconnier i Turner utvrdili su također da postoji šest principa optimalnosti na osnovu kojih se utvrđuju odnosi unutar mreže. To su sljedeći principi: integracije, topologije, umrežavanja, rekonstrukcije, utemeljenosti i princip metonimijskog približavanja. Prema Fauconnieru i Turneru (2002) ulazni prostori također su povezani vitalnim odnosima kao što su promjena, identitet, vrijeme, mjesto, uzrok, posljedica i jedinstvenost.

Raskinova teoriji pod nazivom *Semantic Script Theory of Humor* (SSTH) je napravila najvažniji iskorak u lingvističkim teorijama humora, zbog toga što se za razliku od dotadašnjih lingvističkih teorija, bavi semantičkim i pragmatičkim aspektima humora. Također, u lingvističkom je svijetu uvriježeno mišljenje da svako ozbiljnije istraživanje lingvističkih aspekata humora mora početi sa osvrtom na ovu teoriju. Kasnije su Attardo i Raskin (1991) preradili i proširili ovu teoriju i nazvali je *General Theory of Verbal Humor* (GTVH). Pored toga što je GTVH je prilagođena da može uključiti analizu dužih tekstova, a ne samo šala, Attardo i Raskin su razradili još i šest parametara, odnosno izvora znanja (*knowledge sources*) koji su potrebni za nastajanje i razumijevanje šale. Prema Arrardu (2002: 233) izvori znanja su: Script Opposition (SO), Logical Mechanism (LM), Situation (SI), Target (TA), Narrative Strategy (NS),

Brojni radovi koji se bave političkim humorom ne uspijevaju dati dosljedan odgovor na pitanje o mehanizmima koji ravnaju kreiranjem verbalnog izričaja i slikovnog jezika koji predstavljaju srž političke karikature i čine je različitom od drugih oblika kritike društvene realnosti. Nije naime dat jednoznačan odgovor na pitanje u kojoj mjeri ti mehanizmi utječu da se poruka autora prenese na način razumljiv primatelju a da se pri tome zadrži kreativnost svojstvena karikaturi.

UŽE PODRUČJE RADA

U radu će se uz pomoć teorije konceptualne integracije analizirati humor u političkim karikaturama, odnosno mehanizmi koji rezultiraju pojavom humora, kao što su specifičnosti verbalnog izričaja kao i neverbalni aspekti karikature, odnosno slikovni jezik karikature vezane za aktualnu ekonomsku i političku situaciju u Sjedinjenim Američkim Državama. Posebna će se pažnja posvetiti asocijacima na elemente koji su neizravno prisutni, odnosno neizrečeni a implicirani u ovoj vrsti diskursa, za što je teorija konceptualne integracije posebno prikladna. Analizirat će se nadalje i uloga kulture, ironije i frazeoloških jedinica u kreiranju verbalnog izričaja i slikovnog jezika karikatura, odnosno njihov doprinos procesu konceptualizacije i integracije..

CILJEVI I SVRHA ISTRAŽIVANJA I OČEKIVANI ZNANSTVENI DOPRINOS

Cilj je ovog rada predstaviti i analizirati dosadašnje teorije humora, te ih dovesti u vezu sa kognitivnim lingvističkim teorijama relevantnim za analizu humorističnih *blendova*. U

radu će se ispitati u kojoj je mjeri verbalni izričaj i neverbalne elemente političke karikature moguće objasniti teorijom konceptualne integracije, kao i koju ulogu frazeološke jedinice, kultura i ironija imaju u kreiranju i razumijevanju karikatura. Očekuje se potvrda pretpostavke da se teorija konceptualne integracije može koristiti za analizu humora putem analize verbalnog izričaja i s njim povezanih neverbalnih elemenata političkih karikatura i da se uz pomoć ove teorije može dobiti uvid u mehanizme koji reguliraju nastanak, a tako i razumijevanje humora, odnosno političkih karikatura.

METODOLOŠKI POSTUPCI

Izvršit će se analiza odabranih prikupljenih karikatura vezanih za aktualnu ekonomsku i političku situaciju u Sjedinjenim Američkim Državama u korpusu autorice. U procesu analize koristit će se sljedeće metode: metoda analize i sinteze, metoda indukcije i dedukcije, komparativna metoda i empirijska metoda.

STRUKTURA RADA

Uvodni dio rada predstaviti će temu i ciljeve disertacije te dati pregled poglavlja. Drugi je dio uvid i analiza dosadašnjih teorija humora, kao i teorije konceptualne integracije. Treći dio je primjena teorije konceptualne integracije u analizi humora putem analize verbalnog izričaja i s njim povezanih neverbalnih elemenata karikatura vezanih za aktualnu ekonomsku i političku situaciju u Sjedinjenim Američkim Državama. U zaključnom dijelu predstaviti će se dobiveni rezultati. Rad će biti pisan na engleskom jeziku.

TEMELJNA LITERATURA

- Attardo, Salvatore and Victor Raskin (1991) 'Script Theory Revis(it)ed: Joke Similarity and Joke Representation Model', *Humor* 4(3-4): 293-347.
- Attardo, Salvatore (1994). *Linguistic Theories of Humor (Humor Research 1)*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Attardo, Salvatore (2001). *Humorous Texts: A Semantic and Pragmatic Analysis (Humor Research 6)*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Barcelona, Antonio (2003). The case for a metonymic basis of pragmatic inferencing. Evidence from jokes and funny anecdotes. Panther, Klaus-Uwe, Linda L. Thornburg, ur. *Metonymy and Pragmatic Inferencing*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 81–102.
- Bergen, Benjamin (2004). To awaken a sleeping giant: Blending and metaphor in editorial cartoons after September 11. Achard, Michel, Suzanne Kemmer, ur. *Language, Culture, and Mind*. Stanford: CSLI Publications.
- Brône, Geert, Kurt Feyaerts (2003). The cognitive linguistics of incongruity resolution: Marked reference-point structures in humor. University of Leuven, Department of Linguistics preprint no. 205. Dostupno na <http://www.ling.arts.kuleuven.ac.be/iclc/Papers/BroneFeyaerts.pdf>
- Coulson, Seana (2002). What's so funny: Conceptual blending in humorous examples. Dostupno na <http://www.cogsci.ucsd.edu/~coulson/funstuff/funny.html>

Fauconnier, Gilles (1994). *Mental Spaces: Aspects of Meaning Construction in Natural Language*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.

Fauconnier, Gilles, Mark Turner (2002). *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books.

Raskin, Victor (1985). *Semantic Mechanisms of Humor*. Dordrecht/Boston/Lancaster: D. Reidel.

Ritchie, David (2005). Frame-Shifting in humor and irony. *Metaphor and Symbol* 20: 275-294.

Veale, Tony, Kurt Feyaerts, Geert Brône (2006). The cognitive mechanisms of adversarial humor. *Humor: The International Journal of Humor Research* 19.3: 305-338.

mentorica

doc.dr.sc. Marija Omazić

pristupnik

mr.sc. Nihada Delibegović Džanić

